

บทบาทของศูนย์สันติวิธี ในการเสริมสร้างความเข้าใจเพื่อ การสนับสนุนกระบวนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาที่สั่งสมมายาวนานมีความละเอียดอ่อนซับซ้อน และเชื่อมโยงกันหลายมิติ ทั้งความไม่เข้าใจในวัฒนธรรม การดำเนินนโยบาย บางประการของรัฐที่ไม่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ในพื้นที่ ได้ก่อให้เกิดปัญหาทั้งระดับวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของจิตใจหรืออุดมการณ์และปัญหาระดับโครงสร้างที่เป็นพื้นฐาน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมทั้งปัญหาระดับพื้นผิวอันแสดงออกมาในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการก่อเหตุร้ายรายวันซึ่งเริ่มขึ้นหลัง พ.ศ. 2547 ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่แย่ง สภาพสังคมโดยทั่วไปก็ไม่เกิดการพัฒนาขึ้นด้วยเหตุนี้หลายฝ่ายทั้งภาครัฐเอง หรือภาคประชาสังคมต่างให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เหตุการณ์ต่างๆ คลี่คลายลง และเพื่อให้สภาพชีวิตและสังคมเกิดการ พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมาหลายฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่ด้วยวิธีที่หลากหลายบนฐานความคิดความเชื่อ มีแนวคิด แนวทางปฏิบัติและอุดมการณ์ที่มีลักษณะเฉพาะของหน่วยงานหรือองค์กรนั้น หากพิจารณาพื้นที่ที่เกิดเหตุความไม่สงบ ระหว่างปี 2547 - 2558 พบว่าจังหวัดปัตตานีมีจำนวนเหตุการณ์เกิดขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาสและจังหวัดยะลา พื้นที่ที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นน้อยที่สุดคือ จังหวัดสงขลา เนื่องจากมีพื้นที่เคลื่อนไหวของกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบเพียง 4 อำเภอ จากข้อมูลสถิติเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในช่วง 13 ปีที่ผ่านมา มีเหตุการณ์ความรุนแรงที่เป็นความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลจากคณะทำงานฐานข้อมูลเหตุการณ์ชายแดนใต้ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ พบว่าในระหว่างเดือนมกราคม 2547 – ธันวาคม 2559 มีเหตุการณ์ความรุนแรงเกิดขึ้นประมาณ 19,000 เหตุการณ์ มีผู้เสียชีวิตกว่า 6,400 ราย และ มีผู้ได้รับบาดเจ็บกว่า 12,800 ราย¹

จากสถานการณ์ความรุนแรงและความไม่สงบที่เกิดขึ้น ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่ ซึ่งหากพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ในพื้นที่พบว่าผลกระทบจากเหตุการณ์มีทั้งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม อันประกอบด้วย การเสียชีวิตและบาดเจ็บ ความเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายมีความพิการ การตกเป็นผู้ต้องสงสัย ถูกดำเนินคดีและคุมขัง การถูกพลัดพรากจากครอบครัวในกรณีที่คนในครอบครัวถูกกล่าวหาว่าเห็นต่างจากรัฐ และเด็กต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าจากการสูญเสียบุคคลในครอบครัวโดยประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ความขัดแย้งและความรุนแรง จะมี

ผลกระทบทางจิตใจ มีปัญหาความโศกเศร้าเสียใจที่อาจนำไปสู่ภาวะความซึมเศร้า ภาวะวิตกกังวล หรือแม้แต่การใช้ความรุนแรงในการจัดการแก้ไขปัญหาจากทุกฝ่ายอีกด้วย²

หลังจากได้หาทางออกมาหลายวิธีทาง ทั้งการใช้มาตรการความรุนแรง มาตรการทางทหารและทางการเมืองทุกฝ่าย ก็ได้หันมาให้ความสำคัญต่อการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งด้วยวิธีการและกระบวนการสันติภาพ/สันติสุข โดยกระบวนการพูดคุยสันติภาพระหว่างรัฐบาลและกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐภายใต้ภาพใหญ่ของความพยายามสร้างสันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการต่อสาธารณะ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2556 ซึ่งถือเป็นมิติใหม่ของการแก้ไขปัญหามุ่งสู่การใช้สันติวิธีอย่างเป็นทางการ โดยตั้งอยู่บนฐานคิดที่จะทำความเข้าใจถึงมุมมองและความต้องการของกันและกันเพื่อปูทางสู่การแสวงหาทางออกที่พอยอมรับกันได้³

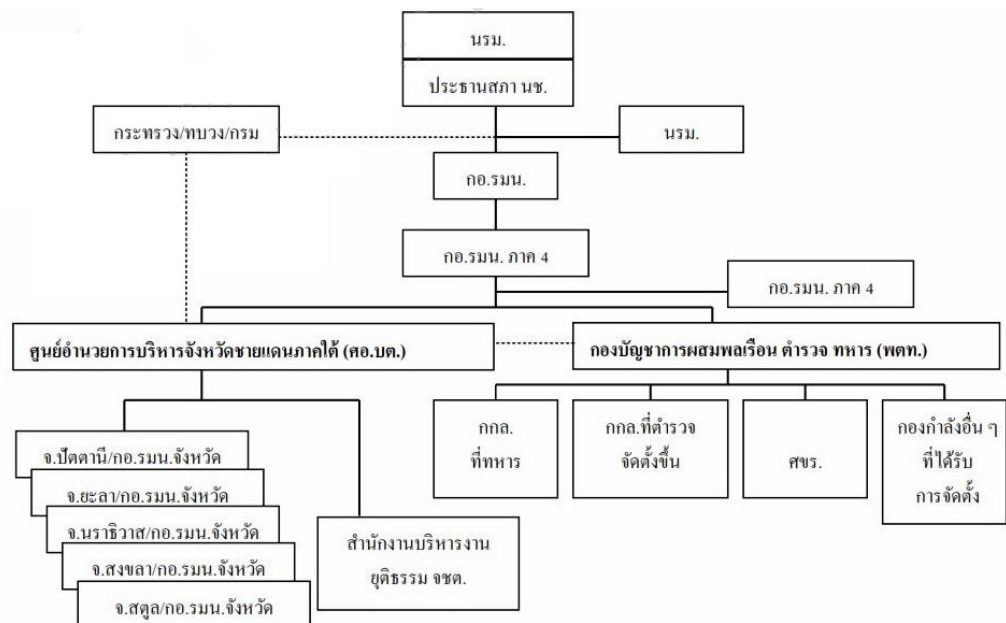
ศูนย์สันติวิธี เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับพื้นที่ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี 230/2557 โดยเป้าหมายหลักคือเพื่อดำเนินการพูดคุยสันติสุขระดับพื้นที่ อันเป็นการมุ่งแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธีด้วยการเปิดพื้นที่ และเวทีการพูดคุยกับทุกกลุ่มในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการและแนวทางสันติวิธีตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทางศูนย์สันติวิธี เข้ามามีบทบาทและปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีส่วนงานได้แก่ 1) โรงเรียนการเมือง ฯ 2) กองยุทธศาสตร์ฯ 3) กองกิจการพิเศษ 4) กองภาคประชาสังคมฯ และ 5) กองพาคนกลับบ้านฯ ซึ่งการดำเนินงานของศูนย์สันติวิธี นี้เข้ามาหนุนเสริมในการแก้ปัญหาในพื้นที่ นับเป็นหนึ่งในงานที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาหลังความขัดแย้งในพื้นที่ได้

บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาครัฐได้ดำเนินการแก้ปัญหาโดยทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน คือ การให้ความสำคัญในลำดับแรกแก่ประชาชนในพื้นที่ภาครัฐต้องเข้าใจอัตลักษณ์ และให้ความสำคัญคุ้มครองพัฒนาและช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ตามกรอบของกฎหมายที่เป็นธรรมและโปร่งใสรวมทั้งการจัดการกับโครงสร้างทางการศึกษาให้การศึกษที่เหมาะสมไม่ปิดเปื้อนแก่เยาวชนโดยไม่คุกคามกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตในขณะเดียวกันก็มีการใช้การปฏิบัติการจิตวิทยาตอบโต้แย่งชิงมวลชนกลับคืนมาต่อมารัฐบาล พลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้รื้อฟื้น

องค์กรด้านความมั่นคงขึ้นมาใหม่ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 207/2549 ลง 30 ตุลาคม 2549 เรื่องการบริหารราชการในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมอบหมายให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 เป็นหน่วยงานรับผิดชอบการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ แทนกองอำนวยการสร้างเสริมสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ และจัดตั้งศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ และกองบัญชาการผสมพลเรือน ตำรวจ ทหาร เป็นหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่ โดยมีโครงสร้างดังนี้ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โครงสร้างองค์กรและการบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้(ปรับปรุงภายหลังจากประชุมสภาความมั่นคงแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2549 และการประชุมส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเมื่อ 20 และ 24 ตุลาคม 2549)

การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงได้มีบทบาทและหน้าที่ตามแผนเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีนโยบาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องหลักคือนโยบายการบริหารนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564 รัฐบาล โดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินการด้านความมั่นคงในระยะ 7 ปี ต่อไป โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ถูกกำหนดไว้ในนโยบายที่ 3 การป้องกัน และแก้ไขความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยเรื่องที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาในทุกมิติ⁵ ได้แก่ 1) การเสริมสร้าง

สภาวะแวดล้อมที่สันติสุข โดยน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งยึดมั่นแนวทางสันติวิธีเป็นบรรทัดฐานการจัดการ ความขัดแย้ง ความรุนแรงและการสร้างความรัก ความสามัคคี ความสงบสุข ความสมานฉันท์ของประชาชนและลดการใช้ความรุนแรงในพื้นที่ 2) การฟื้นฟูความเชื่อมั่นและลดความหวาดระแวงระหว่างประชาชนกับรัฐ โดยยึดถือความเป็นธรรมและกระบวนการ ยุติธรรมตามหลักนิติธรรม รวมถึงการเคารพหลักสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาโลก คุ่มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน 3) การเสริมสร้างสันติสุขและการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เป็นพลังในการเข้าถึงประชาชน โดยเฉพาะการสร้างการยอมรับของสังคมโดยรวม ส่งเสริมให้คนและสังคมจังหวัดชายแดน ภาคใต้ เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง ดำเนินการเร่งรัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและ ความเป็นอยู่ของประชาชนที่สอดคล้องกับศักยภาพ ความต้องการและลักษณะพิเศษ เฉพาะแต่ละพื้นที่ 4) การส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข เพื่อ แสวงหาทางออกจากความขัดแย้งและความรุนแรง โดยเฉพาะการพูดคุยเพื่อสันติสุขกับผู้ เห็นต่างจากรัฐทั้งในพื้นที่และต่างประเทศ การเสริมสร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม ปลอดภัย รองรับการพัฒนาพูดคุยเพื่อสันติสุขและมีหลักประกันของความต่อเนื่องและความ เชื่อมั่นของทุกกลุ่มในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุยและ 5) การสร้างความ เข้าใจต่อสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ต่อสังคมทั้งภายในประเทศและภายนอก ประเทศ เพื่อลดเงื่อนไขของการนำไปแสวงประโยชน์และเกื้อกูลต่อการแก้ไขปัญหาของ รัฐบาล และการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2560 - 2562

นอกจากนี้ยังมีนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2560– 2562 รัฐบาล โดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ ได้จัดทำนโยบายการบริหารและพัฒนา จังหวัด ชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2560 - 2562 เพื่อใช้เป็นนโยบายหลักของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา สาธารณภัย คือ วัตถุประสงค์ของนโยบาย ที่มุ่งไปสู่การขจัดเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง ทั้งเงื่อนไขในระดับบุคคล ได้แก่ การใช้ความรุนแรงที่เกิดจากบุคคลที่มีความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ต่างจากรัฐ ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพล อำนาจมืด และธุรกิจผิดกฎหมาย ความเกลียดชังและความคับแค้นจากเรื่องส่วนตัว เงื่อนไขระดับ โครงสร้าง ได้แก่ โครงสร้างการปกครองและการบริหารยังไม่สามารถตอบสนองต่ออัต ลักษณ์ในพื้นที่และความคาดหวังของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงและเงื่อนไขระดับ วัฒนธรรม ได้แก่ ความรู้สึกแปลกแยกไม่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ตลอดจนผลกระทบที่ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนของสังคมไทยและสังคมโลก ทั้งทางด้าน การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์ 6 ข้อ^๑ ได้แก่ 1) เพื่อให้พื้นที่ที่มีความ

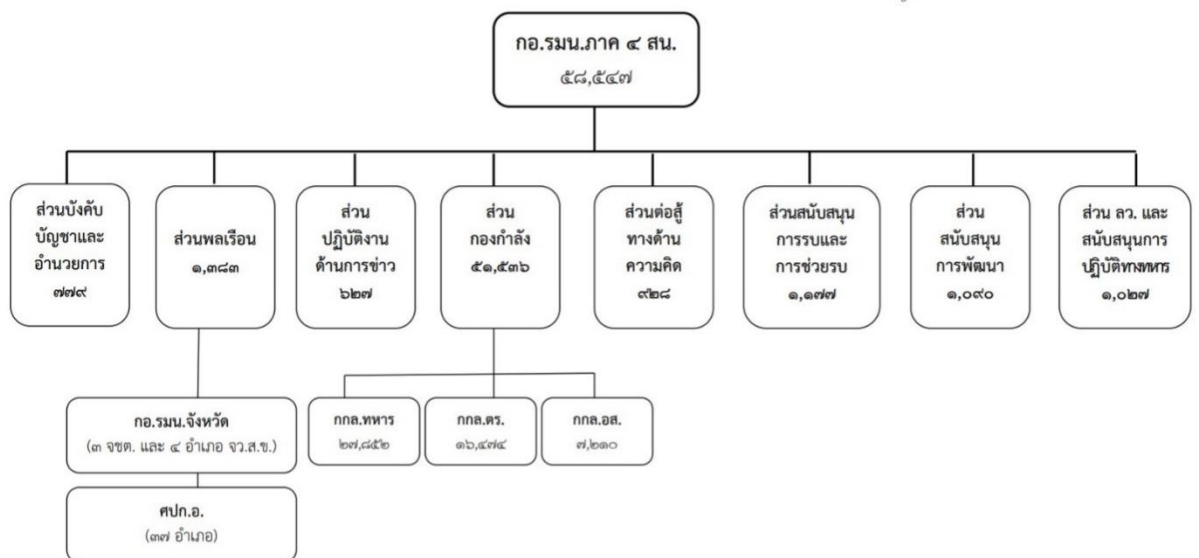
ปลอดภัย สงบสันติ มีความไว้เนื้อเชื่อใจต่อกันปราศจากเงื่อนไขที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรงจากทุกฝ่าย2) เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในพื้นที่3) เพื่อให้สังคมไทยและสังคมในพื้นที่ยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคม พหุวัฒนธรรมและรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ 4) เพื่อพัฒนาศักยภาพของคน สังคมและเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความเสมอภาคและเป็นธรรมในสังคมอย่างทั่วถึง ให้เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่ น่าท่องเที่ยวและน่าลงทุน5) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและหลักประกันความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข ซึ่งกำหนดเป็นวาระแห่งชาติและเตรียมความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาวะ แวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง และ 6) เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้เกิดการสนับสนุนและมีบทบาทเกื้อกูลต่อการแก้ไขปัญหา

สำหรับประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 98/2557 เรื่อง การแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้กำหนดกลไกในการบริหารงานเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับนโยบาย โดยมีหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบ ในการกำหนดนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาและมีสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นที่ปรึกษา ระดับแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ กำหนดให้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำหน้าที่ในการบูรณาการงานการแก้ไขปัญหาของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐและให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นหน่วยงานหลักร่วมกันบูรณาการแผนปฏิบัติการและแผนงาน/โครงการของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ ในด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนาที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาตลอดจนการสร้างความปลอดภัยในทุกมิติ และระดับหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ ซึ่งได้มอบให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนงานการแก้ไขปัญหาทั้งปวงในพื้นที่ และให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จัดศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนหน้า เพื่อปฏิบัติงานร่วมกับ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า พร้อมทั้งได้กำหนดลำดับความสำคัญเร่งด่วนในการปฏิบัติงานไว้ได้แก่1) ให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร, กระทรวงกลาโหม, กระทรวงมหาดไทย, สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานด้านความมั่นคง เสริมสร้างศักยภาพขีดความสามารถและประสิทธิภาพ ในการรักษาความปลอดภัยพื้นที่เป้าหมาย เร่งรัดการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแทรกซ้อน

ดำเนินการลดพื้นที่เขตอิทธิพลของกลุ่มผู้ก่อการร้าย และคุ้มครองเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชนและเป้าหมายอ่อนแอ 2) ให้กระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทุกหน่วยในพื้นที่สร้างความเชื่อมั่น แก่ประชาชน โดยการบังคับใช้กฎหมายด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติและคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎหมาย และเคารพหลักสิทธิมนุษยชนโดยเคร่งครัด รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย และ 3) ให้ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่วนราชการและหน่วยงานอื่นของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน เร่งรัดการดำเนินการในทุกด้านและทุกมิติ โดยเข้าถึงประชาชนในทุกพื้นที่อย่างแท้จริงและเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ตลอดจนสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาชนและลักษณะพิเศษเฉพาะของแต่ละพื้นที่ในส่วนของโครงสร้างการจัด และอัตรากำลังตาม กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ประจำปี 2561 มีโครงสร้างดังนี้ ภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างการจัดและอัตรากำลัง กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ประจำปี 2561 ตามคำสั่งกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่ 17/2560 ลง 29 ธ.ค.60⁸

ผนวก ก (โครงสร้างการจัด กอ.รมน.ภาค ๔ สน.) ประกอบ คำสั่ง กอ.รมน. ที่ ๑๗/๒๕๖๐ ลง ๒๙ ธ.ค. ๖๐

บทบาทการหนุนเสริมการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของศูนย์สันติวิธี

ศูนย์สันติวิธี เป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับพื้นที่ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี 230/2557 ที่มีการดำเนินงานตามแนวนโยบายในเรื่องการจัดตั้งกลไกการขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศูนย์สันติวิธีเป็นกลไกคณะประสานงานระดับพื้นที่ โดยมีผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 เป็นหัวหน้าคณะ

สำหรับเป้าหมายหลักของการจัดตั้งศูนย์สันติวิธีคือ เพื่อดำเนินการพูดคุยสันติสุขระดับพื้นที่ อันเป็นการมุ่งแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธีด้วยการเปิดพื้นที่และเวทีการพูดคุยกับทุกกลุ่มในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาด้วยกระบวนการและแนวทางสันติวิธีโดยคำสั่งดังกล่าวกำหนดให้มีกลไกการทำงานใน 3 ระดับ เพื่อให้กระบวนการพูดคุยฯ ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง⁹ ดังนี้ **ระดับที่ 1** ให้มี “คณะกรรมการอำนวยความสะดวกเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรี ผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ผู้อำนวยการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้บัญชาการทหารบก/รองผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เลขาธิการ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ เลขาธิการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร ที่ปรึกษาที่นายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง หัวหน้าคณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ และหัวหน้าส่วนราชการ หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่พิจารณา โดยให้เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ เป็นกรรมการและ เลขานุการ ให้คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่ 4 ประการ ดังนี้ 1) ตัดสินใจทางนโยบายในการพูดคุย 2) อำนวยการกำหนดทิศทาง และขอบเขตของการพูดคุยให้แก่คณะพูดคุยฯ และคณะประสานงาน ระดับพื้นที่ 3) สนับสนุนกระบวนการพูดคุยฯ ให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีเอกภาพ มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และ 4) พิจารณาประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือที่สืบเนื่องจากการพูดคุยให้เกิดผลในเชิงบวกต่อ การสื่อสารกับสาธารณะ นอกจากนี้ยังให้มีคณะที่ปรึกษาเพื่อทำหน้าที่เป็นคลังสมอง ให้แก่คณะกรรมการ อำนวยการฯ และให้สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ตั้งสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเพื่ออำนวยการพูดคุย ประสานการดำเนินงานร่วมกับคณะพูดคุยฯ และคณะประสานงานระดับพื้นที่

ระดับที่ 2 ให้มี “คณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนใต้” ประกอบด้วย ผู้ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นหัวหน้าคณะพูดคุยฯ ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ ผู้แทน

กระทรวง ยุติธรรม ผู้แทนสำนักข่าวกรองแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้แทนกองทัพบก ผู้แทน ที่ได้รับมอบหมายจากคณะประสานงานระดับพื้นที่ นักวิชาการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านสันติภาพ และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เกี่ยวข้อง เป็นคณะพูดคุยฯ โดยให้ผู้แทน กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เป็นคณะพูดคุยฯ และเลขานุการ ให้ คณะพูดคุยฯ มีอำนาจหน้าที่ 8 ประการ ดังนี้ 1) ดำเนินงานพูดคุยกับผู้เห็นต่างในช่องทาง ที่เป็นทางการ 2) ประเมิน วิเคราะห์ท่าที ทศนคติของกลุ่มผู้เห็นต่าง รวมทั้ง ให้ ข้อเสนอแนะต่อประธาน กรรมการหรือคณะกรรมการอำนาจการพูดคุยฯ 3) สื่อสาร ประสานงานกับกลไกรับผิดชอบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างความเชื่อมต่อผล การพูดคุยไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่ให้สอดคล้องกัน 4) ประชาสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สังคมใหญ่ และในต่างประเทศ 5) ให้ คำแนะนำและแก้ไขปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพัฒนางานให้เกิด ความก้าวหน้า ตามแผนการขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยฯ 6) ประสานงานกับผู้อำนวยความสะดวกในการพูดคุย 7) แต่งตั้ง คณะทำงานเพื่อสนับสนุนกระบวนการพูดคุยฯ เฉพาะ กรณีที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็น เพื่อให้คำปรึกษา และพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นประเด็น เฉพาะ หรือดำเนินภารกิจเชิงลึกเฉพาะกรณี และ 8) ปฏิบัติงานหรือ ดำเนินการอื่นใด ตามที่ประธานกรรมการหรือคณะกรรมการอำนาจการพูดคุยฯ มอบหมาย นอกจากนี้ ยังให้กองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรจัดตั้งสำนักงานเลขานุการ คณะพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อปฏิบัติงานธุรการและประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคประชาสังคมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพูดคุยฯ

ระดับที่ 3 ให้มี “คณะประสานงานระดับพื้นที่” ประกอบด้วย ผู้อำนวยการรักษาความ มั่นคงภายใน ภาค 4 เป็นหัวหน้าคณะประสานงานฯ รองเลขาธิการ ศูนย์อำนวยการบริหาร จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับมอบหมาย เจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายปกครอง เจ้าหน้าที่อาวุโส ฝ่ายตำรวจ เจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายทหาร เจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายอัยการ ผู้แทนภาคประชาสังคม และ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง โดยให้ผู้แทนกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า เป็นคณะประสานงานฯ และเลขานุการ ให้คณะประสานงานระดับพื้นที่มีอำนาจ หน้าที่ 6 ประการ ดังนี้ 1) สร้างสภาวะแวดล้อม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ เอื้ออำนวยต่อกระบวนการพูดคุย 2) ประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ และภาคส่วนที่ เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ 3) ติดตามและประเมินสถานการณ์ที่เป็นผลสะท้อนจากการพูดคุย ในทุกด้าน 4) จัดตั้งช่องทางการสื่อสารกับผู้แทนของกลุ่มผู้เห็นต่างเมื่อมีข้อตกลงเกี่ยวกับ การดำเนินมาตรการ เสริมสร้างความไว้วางใจในพื้นที่เป้าหมาย 5) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อ สนับสนุนกระบวนการพูดคุย เฉพาะกรณี ที่เกี่ยวข้องตามความจำเป็นในพื้นที่จังหวัด

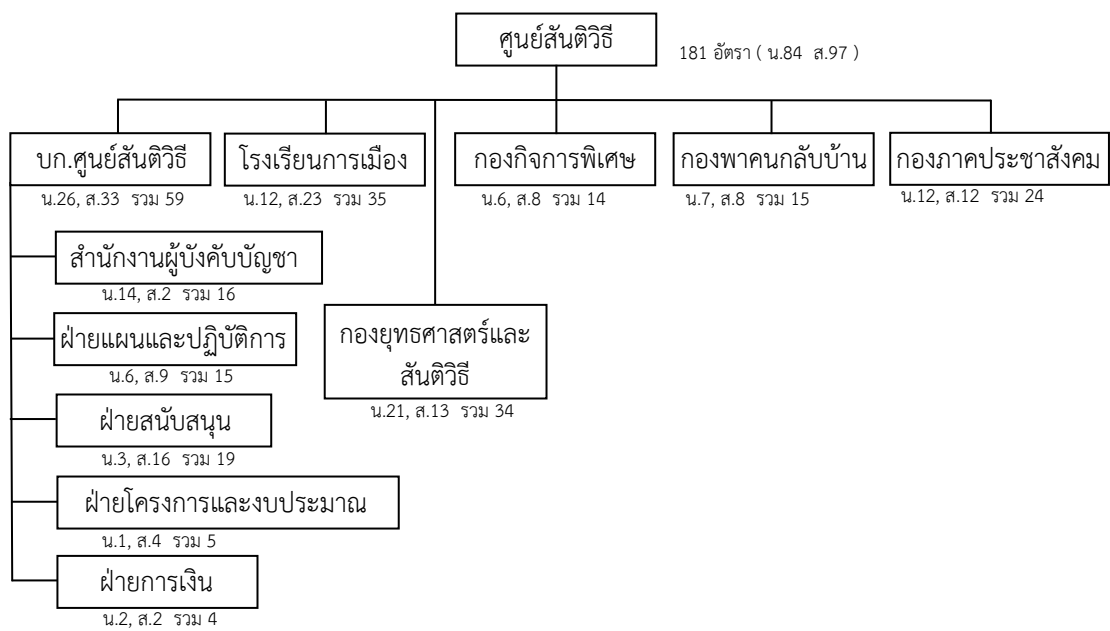
ชายแดนภาคใต้ และ 6) ปฏิบัติงานหรือดำเนินการอื่นใด ตามที่ ประธานกรรมการหรือ คณะกรรมการอำนวยการพูดคุยฯ หรือ ประธานคณะพูดคุยฯ หรือคณะพูดคุยฯ มอบหมาย

นอกจากนี้ยังให้กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ตั้งสำนักงาน เลขาธิการคณะประสานงานระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ด้านธุรการ ประสานงานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและภาคประชาสังคมในเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับการพูดคุย ที่รับผิดชอบโดยศูนย์สันติ วิถี

รูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินงานของศูนย์สันติวิถี

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาทางศูนย์สันติวิถี เข้ามามีการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างสันติสุขใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ในส่วนงานต่างๆ ได้แก่ 1) โรงเรียนการเมือง ศูนย์สันติวิถี 2) กอง ยุทธศาสตร์และสันติวิถีศูนย์สันติวิถี 3) กองกิจการพิเศษ ศูนย์สันติวิถี 4) กองภาคประชา สังคม ศูนย์สันติวิถี และ 5) กองพาคนกลับบ้านศูนย์สันติวิถี ซึ่งการดำเนินงานส่วนนี้เข้ามา หนุนเสริมในการแก้ปัญหาในพื้นที่และมีส่วนในการเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 โครงสร้างการจัดของศูนย์สันติวิถี

กองยุทธศาสตร์และสันติวิธี ศูนย์สันติวิธี เป็นองค์กรหลักที่กำหนดทิศทางในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้านความคิด ความเชื่อ นำไปสู่การสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืน วิเคราะห์ยุทธศาสตร์ของกลุ่มขบวนการเพื่อสร้างองค์ความรู้สนับสนุนการแก้ไขปัญหา จัดตั้งมวลชน และขับเคลื่อนมวลชนให้เกิดพลังทางสังคม ในการปฏิเสธความรุนแรง และนำสู่แนวทางสันติวิธี สนับสนุนการรุกเข้าสู่แหล่งบ่มเพาะทั้งใน และนอกระบบของโรงเรียน เพื่อสกัดกั้นหยุดยั้งและทำลายกระบวนการปลุกกระดมจัดตั้งประชาชน และเยาวชนมลายูมุสลิม เข้าสู่การเป็นสมาชิกองค์กรการต่อสู้ของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงระดมความคิดจากองค์กรทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่ ด้วยการจัดเวทีเสวนาทั้งเวทีทางลับและเวทีทางสาธารณะ เพื่อระดมความคิดเห็นไปสู่การกำหนดแนวทาง หลักการที่สามารถนำไปดำเนินการแก้ปัญหาโดยสันติวิธีดำเนินการจัดตั้งมวลชน และขับเคลื่อนมวลชนให้เกิดพลังทางสังคม ในการปฏิเสธความรุนแรง และนำสู่แนวทางสันติวิธีสนับสนุนการรุกเข้าสู่แหล่งบ่มเพาะทั้งใน และนอกระบบของโรงเรียน เพื่อสกัดกั้นหยุดยั้งและทำลายกระบวนการปลุกกระดมระดับต่างๆ ด้วยการเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง และอดีตสมาชิกผู้ก่อเหตุรุนแรง ระดับต่างๆ ในพื้นที่มดตั้งประชาชนและเยาวชนมลายูมุสลิม เข้าสู่การเป็นสมาชิกองค์กรการต่อสู้ของกลุ่ม ผู้ก่อเหตุรุนแรงวิเคราะห์และติดตามสถานการณ์ในพื้นที่ จากยุทธศาสตร์ด้านการเมือง ยุทธศาสตร์ด้านการทหารของผู้ก่อเหตุรุนแรง ระดมความคิด วิเคราะห์และติดตามยุทธวิธีและโครงสร้างของ ผู้ก่อเหตุรุนแรง เพื่อสร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดต่อผู้ที่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่บูรณาการองค์ความรู้ต่างๆที่หลากหลายเพื่อสนับสนุนข้อมูลในการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิเสธความรุนแรงทุกรูปแบบ และการอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม สรรหา และผลิตวิทยากรสำหรับการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยสันติวิธีและสนับสนุนวิทยากรให้กับหน่วยงานต่างๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อบูรณาการความคิดของผู้รู้ทางศาสนา ผู้เห็นต่าง นักวิชาการ ผู้มีประสบการณ์เพื่อกำหนดหลักการ วิธีการในการแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนองค์กรตัวแทนในการดำเนินการตามกรอบกิจกรรมของแผนงานตามยุทธศาสตร์ในภารกิจ 1การทำศาสนาให้เป็นศาสนาที่ถูกต้อง ภารกิจ2 การลดค่านิยมดินแดนปาตานี ชาตินิยม สร้างอุดมการณ์ปฏิเสธความรุนแรง และภารกิจ3 การทำให้เกิดการยอมรับในสังคมพหุวัฒนธรรม ในการดำเนินงานของกองยุทธศาสตร์ฯ พบว่า มี การประชุมผู้รู้ทางศาสนา นักวิชาการ,การจัดทำโครงการกำบังตักวาให้ครบทุกมัสยิด ลงพื้นที่ขยายผลในระดับตำบล, การทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่รัฐส่วนต่างๆ ทั้งฝ่ายความมั่นคง ตำรวจ และปกครอง, การจัดทำช่องทางสื่อสาร เพื่อให้เกิดการจัดส่งข้อมูล 2 ฝ่าย เช่น การจัดตั้งกลุ่มไลน์ทั้ง 33 อำเภอ, การขยายเครือข่ายกลุ่มต่างๆ ในพื้นที่ เช่น เครือข่าย

เยาวชนในและนอกสถานศึกษา, การดำรงความต่อเนื่องความสัมพันธ์ ผู้นำศาสนา 8 องค์กร / ชมรมมุสลิมภารดรภาค/ พอสโบว์ (posbo) , การมีฐานข้อมูลที่ทำงานแล้ว พื้นที่ที่เกิดความสำเร็จดำเนินการให้เป็นข้อมูลรูปธรรม และการทำงานกำหนดให้ชัดว่ามี การตั้งสภาชуроได้อีกเท่าไร และมีการติดตามลงไปดู, การขับเคลื่อนงานในระดับตำบล และจัดทำเป็นสภาชуро, การเสริมศักยภาพทีมงาน โดยคัดเลือกทีมงาน และเสริมความ แข็งแกร่งให้ทีม ได้มีโอกาสนำเสนอการดำเนินงานต่อสาธารณชน โดยต้องหาคำสอน ความรู้ที่ถูกต้องมาและชี้แจงให้ชัด เพื่อเสริมความมั่นใจ และการเสริมสร้างงาน โครงการ ประชาธิปไตยของกองอำนวยการรักษาความสงบภายในภาค4 ส่วนหน้า และงานจิตอาสา อาทิจิตอาสากินน้ำชา ต้องการให้เงินบริจาคเข้าสู่มัสยิด ตัวอย่างจากมัสยิดบ้านเหนือ, การมีส่วนร่วมของมัสยิดในโครงการกัมปงต์กวา, การมีส่วนร่วมระหว่างประชาชน ผู้นำ ท้องที่ ท้องถิ่น และ เจ้าหน้าที่รัฐ การร่วมพัฒนามัสยิดทำดีวันศุกร์และวันสำคัญของชาติ และการร่วมรณรงค์ยุติการใช้ความรุนแรงในพื้นที่/ เรียกร้องพื้นที่ปลอดภัย

โรงเรียนการเมือง ศูนย์สันติวิธี เป็นหน่วยที่สร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่นใน แนวนโยบายของรัฐ ต่อการแก้ปัญหาการก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วย การฝึกอบรม ให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องกับประชาชนในพื้นที่ผู้ประกอบการ ผู้เห็นต่าง หรือกลุ่มเสี่ยง กลุ่มผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ให้มีความเข้าใจในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง รวมทั้งฝึกอบรมผู้ที่ศาลสั่งให้เข้ารับการอบรมตาม มาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 และ ขับเคลื่อนชุดปฏิบัติการการเมือง ให้เป็นไปตามนโยบายตามที่กำหนดฝึกอบรมประชาชน กลุ่มเสี่ยง ด้วยกระบวนการกล่อมเกลாதงสังคมตามวิถีชีวิตมุสลิมในท้องถิ่น เพื่อสร้าง ทศนคติที่ดีและเชื่อมั่นต่อนโยบายของรัฐ จนเกิดความไว้วางใจเจ้าหน้าที่รัฐ อันนำไปสู่ ความร่วมมือในการเสริมสร้างความมั่นคงเข้มแข็งในระดับชุมชน/หมู่บ้านต่อไปสร้าง ความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนทั่วไป เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นต่อนโยบายของรัฐ ใน การแก้ปัญหาการก่อเหตุรุนแรงโดยสันติวิธี เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการสนับสนุนจาก ประชาชนในการแก้ปัญหาการก่อเหตุรุนแรง โดยร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่จัดทำหลักสูตร อบรม ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รัฐทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการแก้ปัญหาการก่อเหตุรุนแรงโดยสันติวิธี ให้เรียนรู้เท่าทันยุทธศาสตร์/ ยุทธวิธีของกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรง ตลอดจนการสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสร้าง ชุมชนเข้มแข็ง อันจะนำไปสู่ความสันติสุขที่ยั่งยืนฝึกอบรมผู้ที่มีความผิดตามมาตรา 21 แห่งพระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551

กองกิจการพิเศษ ศูนย์สันติวิธี เป็นส่วนงานที่ดำเนินงานด้านการเมืองต่อเป้าหมายเฉพาะ โดยแนวทางในการดำเนินงานประสานงานหน่วยงานภาครัฐ สถานศึกษาและหน่วยงาน หรือกลุ่มบุคคลอื่นๆ ในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการศึกษา และดำเนินงาน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต คุณภาพการศึกษาของเยาวชนในสถานศึกษา (โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา /สถาบันปอเนาะ/ ปอเนาะ / ตาดีกา) ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งการประสานให้เกิดความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน การแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคง และการสร้างความเข้าใจอันดีกับสถานศึกษา ติดตามประสานงานและดำเนินการสกัดกั้นการปลุก ระดม จัดตั้งของฝ่ายตรงข้ามหรือกลุ่มผู้คิดเห็นต่างกับรัฐในสถานศึกษา เสริมสร้าง ปลูกฝัง เด็กเยาวชนในสถานศึกษามีความสำนึกรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ให้คำแนะนำ ปรึกษาการดำเนินการที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาในพื้นที่และเรื่องอื่น ๆ ที่เป็น ประโยชน์ส่งเสริมการจัดตั้งและขยายเครือข่ายองค์กรภาคประชาชน การมีส่วนร่วมและ ปฏิเสธการก่อเหตุรุนแรงพื้นที่จัดการอบรม เสวนา/สัมมนา ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ เอกสาร เพื่อ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ให้ผู้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่และเปิดโอกาสให้ผู้มี ความเห็นต่างกับรัฐได้มีช่องทางสามารถแลกเปลี่ยนเสนอความคิด เกี่ยวกับประเด็น เงื่อนไขและสาเหตุที่ก่อให้เกิดการใช้ความรุนแรง อันส่งผลให้เกิดความไม่สงบในสังคมให้ เกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความแตกต่าง ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนโดยไม่มีปัญหาและความขัดแย้งมีการกำหนด โครงการที่ตรงกับเป้าหมายที่ฝ่ายกำหนดไว้ กลุ่มเป้าหมายควรมีโครงการรองรับและเดินทาง ทำงานต่อเนื่องร่วมกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มอุลามา เยาวชน (PNY) และสถานศึกษาผู้นำ ท้องถิ่น ท้องที่ สตรี ที่เป็นการทำงานต่อเนื่องในพื้นที่เดิม โดยเพิ่มประเด็นใหม่ และมีการ รวบรวมและจัดทำข้อเสนอแนะในการดำเนินงานจากกลุ่มเฉพาะเพื่อส่งต่อให้ฝ่ายแผนฯใน กรณีพี่น้องมุสลิมมีเหตุ มีเรื่องเดือดร้อน จะต้องประสานมาที่กองกิจการพิเศษฯ ได้โดยไม่มี อุปสรรค นอกจากนี้มีการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งชมรมตาดีกาประจำตำบล เพื่อสกัดกั้นการ บ่มเพาะในระดับพื้นที่ด้วย สำหรับตัวอย่างของโครงการที่มีการดำเนินการคือ การประชุม คณะกรรมการที่ปรึกษาด้านยุติธรรม (อุลามา) ที่ดำเนินงานเพื่อให้ผู้นำศาสนาสะท้อนมุมมองใน การทำงานแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ส่วนนี้จะช่วยในการชี้แจงทำความเข้าใจในประเด็นที่จะ เป็นเงื่อนไขของความขัดแย้งที่ยืดเยื้อเรื้อรัง และกิจกรรมกับกลุ่มเยาวชน ที่เครือข่ายจะ เป็นคนจัดกิจกรรมด้วยตนเอง ทั้งการคิดการออกแบบงานและการลงมือทำความเหมาะสม ของเยาวชน นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งเครือข่ายคืนสู่เหย้า เพื่อสร้างการเชื่อมเครือข่าย และ โอกาสในการรับทราบสภาพปัญหาของคนที่เข้าร่วมกิจกรรมพาคนกลับบ้าน

กองภาคประชาสังคม ศูนย์สันติวิธี ปฏิบัติการเสริมสร้างความเข้าใจและสนับสนุนการมีส่วนร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรการระหว่างประเทศ ทั้งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และในต่างประเทศ เพื่อการรับรู้ข้อเท็จจริงเกิดความสัมพันธ์ที่ดีมีบทบาทที่เหมาะสมอย่างสร้างสรรค์เป็นตัวเชื่อมที่ตีระหว่างรัฐกับประชาชนและให้เข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาให้เกิดสันติสุขในพื้นที่อย่างยั่งยืนรวมทั้งเพื่อจำกัดเสรีขององค์กรที่มีพฤติกรรมทำให้เกิดการขยายความขัดแย้งยุบปลุกปั่นสร้างความแตกแยกหวาดระแวงและเงื่อนไขที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในพื้นที่ การสร้างความสัมพันธ์ และเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างภาครัฐกับองค์กรภาคประชาสังคมองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และในต่างประเทศการสนับสนุนการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับองค์กรภาคประชาสังคมองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศในพื้นที่และ ในต่างประเทศ ตลอดจนผลักดันศักยภาพขององค์กรในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ การพัฒนากำลังพลด้านภาคประชาสังคมในการศึกษาสังเคราะห์ วิเคราะห์วิจัยรวบรวมข้อมูลจัดทำรายงานการติดตามและประเมินผลของภาคประชาสังคมการขับเคลื่อนงานภาคประชาสังคมตามนโยบายการเฝ้าระวังติดตามตรวจสอบกำกับดูแลองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่รวมทั้งการจำกัดเสรีองค์กรที่มีพฤติกรรมทำให้เกิดการขยายความขัดแย้งการทำงานเพื่อเน้นการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม เน้นการส่งเสริมการทำงานในเชิงสามัคคีแนวร่วม โดยทำงานผ่านการสร้างกลไกสนับสนุนการอำนวยความสะดวกเพื่อสานเครือข่ายสร้างฐานข้อมูลภาคประชาสังคมที่มีความทันสมัย และสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรภาคประชาสังคม กับรัฐ แนวทาง การขับเคลื่อนงานคือ 1) การพัฒนาศักยภาพผู้รับผิดชอบงานให้มีการทำงานที่เชื่อมกับการทำงานให้ภาคประชาสังคม ที่หลากหลายได้เข้ามาเป็นเพื่อเป็นพวกเรา 2) การเชื่อมภาคประชาสังคมต่างๆ ในพื้นที่ มาทำงานร่วมกับเครือข่ายภาครัฐ ซึ่งการทำให้คนเหล่านี้สามารถเข้าใจแนวทางการทำงานได้ และ 3) การสร้างองค์ความรู้ สร้างความเข้าใจ ขยายการดำเนินงานร่วมเป็นเครือข่ายการดำเนินงานของส่วนงานภาคประชาสังคม ที่ผ่านมาได้แก่ การสร้างให้เกิดภาคประชาสังคมเชิงบวกในพื้นที่ การสร้างความต่อเนื่องในการทำงาน ทั้งประเด็นคนที่เป็นส่วนเชื่อมระหว่างรัฐกับองค์กรภาคประชาสังคม ประเด็นที่ทำงานร่วมกันระหว่างองค์กร, การหาแนวทางการทำงานร่วมกับกลุ่มภาคประชาสังคม ที่เป็นฝ่ายเห็นต่างกับรัฐ, การเตรียมความพร้อมของฝ่ายรัฐเพื่อทำความเข้าใจกลุ่มภาคประชาสังคมที่ไม่สนับสนุนรัฐ โดยต้องทราบว่ามีใครบางที่อยู่ในกลุ่มนี้ และใช้แนวคิดนำมาเป็นพวก โดยไม่ผลักคนกลุ่มนี้ออกไป และเน้นการทำความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง, การสร้างระบบฐานข้อมูลต่างๆ ให้เป็นระบบโดยสร้างเพิ่มข้อมูล เพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดงานได้, การพัฒนาศักยภาพให้กับบุคลากร เช่น มีการจัด

อบรมสัมมนา การเสริมสร้างงาน โครงการประชารัฐของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า และงานจิตอาสาและการส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาทในโครงการประชารัฐ และเชื่อมต่อการทำงานตามความเหมาะสมขององค์กรเน้นการปลูกฝังสร้างความเป็นเจ้าของในประเด็นส่วนรวม / จัดกิจกรรมร่วมกับประชาสังคมในพื้นที่สูงงานจิตอาสา

กองพาคณกลับบ้าน ศูนย์สันติวิธี การดำเนินงานในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทุกหมู่เหล่าที่ได้รับผลกระทบต่อเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการเดินทางกลับมาอาศัยอยู่ในภูมิลำเนาอย่างปกติสุข เพื่อเปิดโอกาสให้ ผู้ก่อเหตุรุนแรง/ผู้เห็นต่าง ที่เคยจับอาวุธต่อสู้กับรัฐด้วยวิธีรุนแรงในห้วงที่ผ่านมา และต้องการที่จะยุติตั้งกล่าว และกลับมาร่วมมือรัฐร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาด้วยแนวทางสันติ ตามแนวนโยบายที่รัฐกำหนด ให้มีความเชื่อมั่นและมีหลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยแนวทางสันติวิธี รวมทั้งเป็นการสามัคคีแนวร่วมเพื่อโดดเดี่ยวแกนนำ อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนทุกหมู่เหล่าที่ได้รับผลกระทบต่อเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น โดยการเดินทางกลับมาอาศัยอยู่ในภูมิลำเนาอย่างปกติสุข เพื่อเปิดโอกาสให้กับบุคคลที่เคยต่อสู้กับรัฐด้วยวิธีรุนแรงในห้วงที่ผ่านมา ตามแนวทางที่รัฐบาลกำหนดให้มีความเชื่อมั่น และมีหลักประกันในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยแนวทางสันติวิธี รวมทั้งเป็นการสามัคคีแนวร่วม เพื่อโดดเดี่ยวแกนนำการแก้ปัญหา ด้านความคิด ความเชื่อ นำไปสู่การสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเพื่อการบูรณาการความคิดของผู้รู้ทางศาสนา ผู้เห็นต่าง นักวิชาการ ผู้มีประสบการณ์เพื่อกำหนดหลักการ วิธีการในการแก้ไขปัญหาและขับเคลื่อนองค์กรตัวแทนในการดำเนินการตามกรอบกิจกรรมของแผนงาน โดยกองพาคณกลับบ้าน เป็นหัวใจหลักของกระบวนการทำงาน จึงต้องสร้างความเข้าใจให้หน่วยในพื้นที่ เข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงการพาคณกลับบ้าน เพื่อนำไปสู่การให้ความสำคัญกับหน่วยงานนี้ ในการดำเนินงานต้องมีการกำหนดเป้าหมาย และกำหนดความเร่งด่วนให้ชัดเจน และมีการตรวจสอบฐานข้อมูล และการอัปเดตข้อมูลให้มีความต่อเนื่องและทันสมัย ในส่วนของกระบวนการคัดเลือกผู้ที่เข้าร่วมโครงการนั้น ต้องทำให้เห็นถึงความเป็นตัวจริงเสียงจริงของคนที่เข้าร่วมโครงการฯ และทุกคนที่เข้ามาต้องผ่านโรงเรียนการเมือง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้ต้องทำให้เกิดการกลับเข้าไปอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์โครงการพาคณกลับบ้าน เพื่อการทำงานที่สร้างความเข้าใจ กับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เช่น ไทยพุทธ และต้องมีการประชาสัมพันธ์ และมีการทำให้เห็นผลประโยชน์ของการดำเนินงานด้วย

แนวทางการเสริมสร้างสันติสุขในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของศูนย์สันติวิธี

กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธีที่รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาตามที่มีการจัดตั้งศูนย์สันติวิธีในปี 2558 เพื่อเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนการพูดคุยเพื่อสันติสุขในระดับพื้นที่นั้น บทบาทหลักคือเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับพื้นที่ ตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี 230/2557 ที่มีการดำเนินงานตามแนวนโยบายในเรื่องการจัดตั้งกลไกการขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศูนย์สันติวิธีรับหน้าที่เป็นสำนักเลขานุการของคณะประสานงานระดับพื้นที่ ที่มีผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 เป็นหัวหน้าคณะ เป้าหมายหลักของการตั้งศูนย์สันติวิธีคือ เพื่อดำเนินการพูดคุยสันติสุขระดับพื้นที่ อันเป็นการมุ่งแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งด้วยแนวทางสันติวิธีด้วยการเปิดพื้นที่และเวทีการพูดคุยกับทุกกลุ่มในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้วยกระบวนการและแนวทางสันติวิธี

สำหรับรูปแบบและขั้นตอนในการดำเนินงานของศูนย์สันติวิธี ที่ช่วยในการเสริมสร้างกระบวนการสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า ทางศูนย์สันติวิธีมีการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนใต้ในส่วนงานต่างๆ ได้แก่ โรงเรียนการเมือง ศูนย์สันติวิธี, กองยุทธศาสตร์ฯ ศูนย์สันติวิธี, กองกิจการพิเศษ, กองภาคประชาสังคมฯ และกองพาดคนกลับบ้านฯ ซึ่งทางศูนย์สันติวิธีจะให้ความสำคัญกับภาคประชาสังคมโดยการสนับสนุนในการเปิดพื้นที่การพูดคุยกับกลุ่มต่างๆ เพื่อรับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความต้องการของคนในพื้นที่ ในส่วนแนวทางการดำเนินงานจะเน้นการเปิดพื้นที่สาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากภาคประชาสังคมและกลุ่มรากหญ้าแล้ว ยังเน้นหนักการสร้างองค์ความรู้ด้านสันติวิธีแก่เจ้าหน้าที่รัฐ เครือข่ายภาคประชาสังคม ตลอดจนประชาชนทั่วไป รวมทั้งการสนับสนุนและส่งเสริมให้องค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่และเครือข่ายเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการพูดคุยมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานของศูนย์สันติวิธียังมีข้อจำกัดในด้านการประสานงานกับหน่วยงานข้างเคียงเช่น ศูนย์ราชการในจังหวัดและอำเภอไม่ค่อยตอบสนอง ซึ่งจะต้องให้ผู้อำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ลงนามสั่งการถึงจะประสานงานได้ และขาดวิทยากรด้านศาสนาและด้านประวัติศาสตร์ปาดานีที่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้การยอมรับ เคารพนับถือ มีจำนวนไม่มาก บางครั้งทำให้เกิดปัญหาในการจัดวิทยากรเข้าทำความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่

ด้านกำลังพลในปัจจุบัน ด้านกำลังรบจะลดจำนวนลงทุกปี แต่ส่วนด้านการสร้างความเข้าใจ จะมีอัตราเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานด้านสันติวิธี ประสบความสำเร็จ แต่อัตรากำลังของศูนย์สันติวิธียังค่อนข้างมีจำกัด จึงควรมีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะกองภาค ประชาสังคมฯ จะต้องเพิ่มกำลังพลเนื่องจากส่วนงานมวลชนและกลุ่มกำลังมวลชนมีจำนวนมาก ซึ่งจะต้องจัดกำลังพลเข้าดำเนินการต่อเป้าหมายในเรื่องการสร้างความเข้าใจและในเรื่องการต่อต้านจากองค์กรกลุ่มดำ ประกอบกับการเชื่อมสัมพันธ์กับทุกกลุ่มมวลชนและสร้างมวลชนฝ่ายเรามากขึ้น ซึ่งผลจากการดำเนินงานที่ผ่านมาประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือกับศูนย์สันติวิธีเพิ่มมากขึ้น สังเกตได้จากปัจจุบันการเปิดเวทีพูดคุย ประชาชนในพื้นที่กล้าที่จะออกความคิดเห็นและมีจำนวนมากเพิ่มขึ้นเรื่อยๆรวมถึงกิจกรรมทางด้านศาสนาประชาชนมาร่วมเป็นจำนวนมากเนื่องจากอยากรับรู้หลักคำสอนที่ถูกต้องจากวิทยากรของศูนย์สันติวิธี รวมถึงการแสดงพลังในเรื่องการปฏิเสธการใช้ความรุนแรง

จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นพบว่า แนวทางในการพัฒนารูปแบบและขั้นตอนในการดำเนินงานของศูนย์สันติวิธี ในการเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า โครงสร้างการดำเนินงานของศูนย์สันติวิธี เน้นทำงานการพูดคุยที่เป็นวิธีการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรดำเนินการต่อไป โดยดำเนินการดังนี้

1) การดำเนินงานของศูนย์สันติวิธี ต้องทำการศึกษาวิเคราะห์แนวทางการทำงานภายใต้กรอบนโยบายที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำนโยบายมาเชื่อมโยงกับการทำงานระดับพื้นที่ และส่วนของงานนโยบายในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ก็ควรปรับให้สอดคล้องเช่นเดียวกัน นอกจากนี้การทำงานในระดับพื้นที่ควรมีการวางแนวทางการดำเนินงานของภาคประชาสังคม ให้มีการปรับตัวทำงานไปในทิศทางเดียวกับนโยบายอื่นๆ ในระดับพื้นที่ด้วย

2) ควรมีการแบ่งกลุ่มย่อยของคณะทำงาน โดยอิงกับงานสำคัญที่กำหนดไว้ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีความเหมาะสมตามความถนัดของคณะประสานฯ แต่ละท่าน และช่วยให้เกิดความคล่องตัวในการขับเคลื่อนได้ง่ายขึ้น และควรมีความต่อเนื่องในการทำงาน

3) ศูนย์สันติวิธี ควรสร้างและขยายให้พื้นที่ที่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในการทำงาน เกิดพื้นที่การถกเถียงที่เป็นทางการ ที่นำไปสู่การหนุนเสริมกระบวนการสันติภาพ โดยเฉพาะทิศทางของ ความคาดหวัง ความกังวล และข้อเสนอต่อกระบวนการสันติภาพ

กระบวนการการเสริมสร้างสันติสุขโดยศูนย์สันติวิธีนั้น เป็นวิธีการจัดการความขัดแย้งโดยอาศัยความร่วมมือกันของทั้งฝ่ายรัฐบาลและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งอาศัยความร่วมมือจากประชาชนที่จะทำให้เกิดความสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ แต่อย่างไรก็ตามแนวทางการทำงานของศูนย์สันติวิธีนี้อาจไม่ใช่คำตอบทั้งหมดในการที่จะแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความซับซ้อนและมีความเชื่อมโยงกันหลายมิติ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาจะสำเร็จได้จะต้องใช้เวลาและต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันในการแก้ปัญหาดังกล่าว อีกทั้งภาครัฐควรจะต้องกำหนดนโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาทั้งหมดและตรงต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่อย่างแท้จริง